

ZBORNİK RADOVA O SVETOZARU BOROJEVIĆU

Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856. – 1920.), zbornik radova, ur. Marino Manin, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2011., 192 str.

Ovaj se zbornik radova sastoji od četrnaest pisanih priloga prikupljenih od izlagača na Međunarodnom znanstvenom kolokviju *Svetozar Borojević od Bojne (1856. – 1920.): U povodu 150. obljetnice rođenja*, koji se održao u Mečenčanima 13. prosinca 2006. godine. Kolokvij su organizirali Hrvatski institut za povijest, Općinsko poglavarstvo Općine Donji Kukuruzari, Družba 'Braća hrvatskoga zmaja' i Hrvatski državni arhiv.

Knjiga počinje predgovorom u kojem urednik Marino Manin iznosi kratak pregled Borojevićeve vojne karijere, posebno ističući njegovu ulogu vojnog zapovjednika na Sočanskoj fronti. Upozorava čitatelje kako uredništvo prihvaća odstupanja u pisanju Borojevićeva prezimena. Dok većina autora koristi korijenski oblik prezimena Boroević, ostali koriste oblik Borojević, prilagođen suvremenom pravopisu.

U prvom radu (9 – 22) autorica Mira Kolar-Dimitrijević dala je jezgrovit prikaz Borojevićeve vojne karijere iznoseći usporedno povijesne prilike u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Posebnu je pažnju posvetila razmatranju njegova života poslije Prvog svjetskog rata, kada je postao potpuno anonimn, preminuvši u bijedi i siromaštvu. Na kraju zaključuje kako je Borojević nakon smrti pao u zaborav te da se kao velika ličnost hrvatske povijesti do danas spominje u samo nekoliko knjiga.

Livia Kardum autorica je rada (23 – 30) u kojemu su prikazani austro-ugarsko-talijanski diplomatski odnosi s obzirom na teritorijalne ustupke kojima su Centralne sile namjeravale pridobiti neutralnost Italije u ratu. Nadalje, ističe važnost talijanskog bojišta za opstanak Monarhije.

Petra Svošljak prikazala je (na slovenskom jeziku) situaciju na Sočanskoj fronti te ulogu feldmaršala Borojevića u ratu kroz slovensku historiografiju (31 – 42). Na kraju je na temelju gradiva iz Arhiva Republike Slovenije opisan i Borojevićev život nakon rata.

U najopširnijem radu (43 – 70) Lovro Galić piše o Borojeviću kao vojnom strategu i analizira šest kritika (po dvije Alfreda Kraussa i Lovre Galića, te po jednu Ludwiga v. Fabinja i Otta v. Belowa) upućenih na vođenje obrane na Sočanskoj fronti. Potom slijede

dvije tablice u kojima su detaljno prikazani austro-ugarski i talijanski gubitci. U prvoj tablici pregledno su prikazani statistički podatci o gubitcima tijekom svih dvanaest bitaka na Soči, dok se u drugoj nalaze statistički podatci o gubitcima na talijanskoj jugozapadnoj fronti (poredani kronološkim slijedom). Nadalje, autor je razmotrio austro-ugarske gubitke te iznio vlastitu prosudbu o tome jesu li oni mogli biti manji ili pak veći.

U sljedećem radu (71 – 90) Dinko Čutura vrlo je detaljno analizirao dvije studije Stjepana Sarkotića (*Gedanken über eine Offensivekooperation der "Truppen aus Südtirol" mit unserer "Hauptkraft" vom Isonzo* i *Gedanken vom italienischen Standpunkte über eine italienische Offensive nach Innerösterreich und Tirol*) i četiri studije Conrada von Hötzendorfa (*Über Südtirol, Über die Dislokation der Truppen des 14. Korps, Über Aufmarsch-Kombinationen i Lage in Südtirol in den ersten Mobilisierungstagen*). Na samom kraju usporedio je njihove studije te na osnovi njih izradio profile vojnih zapovjednika.

Tado Oršolić na osnovi članka iz dalmatinskih novina *Narodni list* i *Smotra Dalmatinska* detaljno prikazuje prilike na Sočanskoj fronti i lik Svetozara Borojevića kao vrhovnog zapovjednika (91 – 100). U radu je iznesen i Borojevićev odnos prema hrvatskim odnosno dalmatinskim vojnicima. Na kraju, autor zaključuje kako se unatoč najčešće novinarskoj pristranosti u tekstovima o Borojeviću, sada, temeljem analize novinarskih članka, dobila potpunija slika o vrsnom defenzivnom strategu Prvog svjetskog rata.

U sedmom radu (101 – 116) Vijoleta Herman Kaurić piše o akcijama koje su se organizirale u Zagrebu u svrhu pribavljanja nužnih stvari za vojnike na talijanskom bojištu. U nekoliko poglavlja, koristeći članke *Jutarnjeg lista* i *Narodnih novina*, autorica navodi razloge zbog kojih su pokretane akcije te analizira uspješnost njihova prikupljanja.

Rad Ivice Zvonara prikazuje kontakte između Frane Barca i Svetozara Borojevića tijekom Prvoga svjetskog rata (117 – 124). Autor je u radu analizirao tri njihova susreta: prvi na dodjeli počasnog doktorata Borojeviću, drugi koji je bio u svezi s izradom Borojevićeve biste, a treći susret kada je Borojević molio za slobodan prolaz svojih vojnika kroz Sloveniju.

Milan Pojić i Danijela Marjanić dali su jezgrovit prikaz pisama i dopisnica koje je Borojević slao Slavku Kvaterniku i njegovoj supruzi Olgi (125 – 146). Autori su pisma podijelili na ona pisana za vrijeme rata, u kojima Borojević uglavnom piše o vojnim i političkim temama, te pisma pisana nakon rata, u kojima se Borojević žali na svoj bijedan život. Na kraju rada su 33 primjerka Borojevićevih pisama i dopisnica prevedenih s njemačkog jezika na hrvatski.

U desetom radu (147 – 152) Željko Holjevac ukratko prikazuje brošuru *O ratu protiv Italije* u kojoj feldmaršal Borojević iznosi svoje viđenje o tijeku i završetku borbi na talijanskom bojištu i argumentirano opovrgava tvrdnje talijanskih zapovjednika da je talijanska vojska bila slabija, a ipak dobila rat.

Josip Prgomet i Marino Manin u svom radu (153 – 160), idući kroz hrvatsku, južnoslavensku i europsku leksikografsku produkciju, nastoje analizirati točnost podataka i razlike u interpretacijama o feldmaršalu Borojeviću. Na temelju šesnaest obrađenih leksikografskih jedinica zaključili su da među njima postoje sličnosti, ali i velike razlike, pogotovo kada je u pitanju Borojevićev lik i djelo: južnoslavenska leksikografija ga proglašava "Jugoslavenom", njemačka mu je u potpunosti naklonjena, dok talijanska nastoji umanjiti njegova djela i izbjeći činjenice koje joj ne idu u korist.

Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne na medaljama (161 – 178) naslov je rada Ivana Mirnika u kojem piše o velikoj popularnosti medalja, znački i razglednica s Borojevićevim likom. Na kraju rada nalazi se katalog s devetnaest medalja i znački (15 slika).

Tomislav Aralica daje jezgrovit i detaljan opis Borojevićeve sablje koju su mu darovali podređeni časnici (179 – 186). Autor je rad zaključio analizom uvjeta pod kojima je sablja darovana Borojeviću.

U posljednjem, ali ne manje važnom prilogu (187 – 192) riječ je o prenesenom razgovoru između studenta povijesti Tomislava Šulja i gospođe Nede Prpić. U razgovoru se

Osvrti i prikazi

sugovornica prisjetila svog susreta s Borojevićevom suprugom Leontinom koja je opisala svoj bijedni život nakon muževe smrti. Progovorila je o društvenom životu u Zagrebu između dva rata i o Pavelićevu režimu koji je osjetila za vrijeme NDH.

Iz prikazanog se može zaključiti da su teme u ovom zborniku radova vrlo zahtjevne i složene, što je tražilo određenu kvalitetu u istraživanju i analiziranju. Može se primijetiti da je u gotovo svim radovima izostavljena opsežnija biografija feldmaršala Borojevića, što je svakako prednost, jer je cilj zbornika bio da donese što više novih saznanja o Borojevićevu djelu.

Ovaj će zbornik čitatelje podsjetiti na sadašnje spoznaje o vojskovođi, a bit će i poticaj za daljnja istraživanja i otvaranje novih problema vezanih uz nepravедno zaboravljenog Hrvata, jedinog koji je u austro-ugarskoj vojsci za vrijeme Prvog svjetskog rata imao čin feldmaršala i koji je mnogo pridonio u borbi protiv talijanske okupacije hrvatskog teritorija.

Dino Nekić, mag. hist.